

Pícní a trávnickové odrůdy trav ze Šlechtitelské stanice Hladké Životice

Ing. Ivan Houdek, Ing. Radomír Čapka

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o., Fulnecká 95, 742 47 Hladké Životice

Rodový hybrid

FOJTAN

Registrace: Česká republika 2005
Šlechtitelská práva: Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o.
Šlechtitel a udržovatel: Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o., Česká republika

Původ a metoda šlechtění: Rodový hybrid Fojtan je odrůda charakteru kostřavy rákosovité, která vznikla křížením diploidního jílku mnohokvětého (*Lolium multiflorum* L., $2n=14$) s hexaploidní kostřavou rákosovitou (*Festuca arundinacea* Schreb., $2n=42$) a následným zpětným křížením s hexaploidní kostřavou rákosovitou ($2n=42$). Metodou šlechtění byla mezirodová hybridizace s výběrem vývojově pozdních, hustě odnožujících, jemnolistých rostlin kostřavovitého (festucoidního) charakteru. Po vzájemném volném sprášení vybraných rostlin byla založena kmenová školka. Po individuálních výběrech odpovídajících typů rostlin následovaly zkoušky výkonu potomstev. Udržovací šlechtění je prováděno metodou kmenového šlechtění.

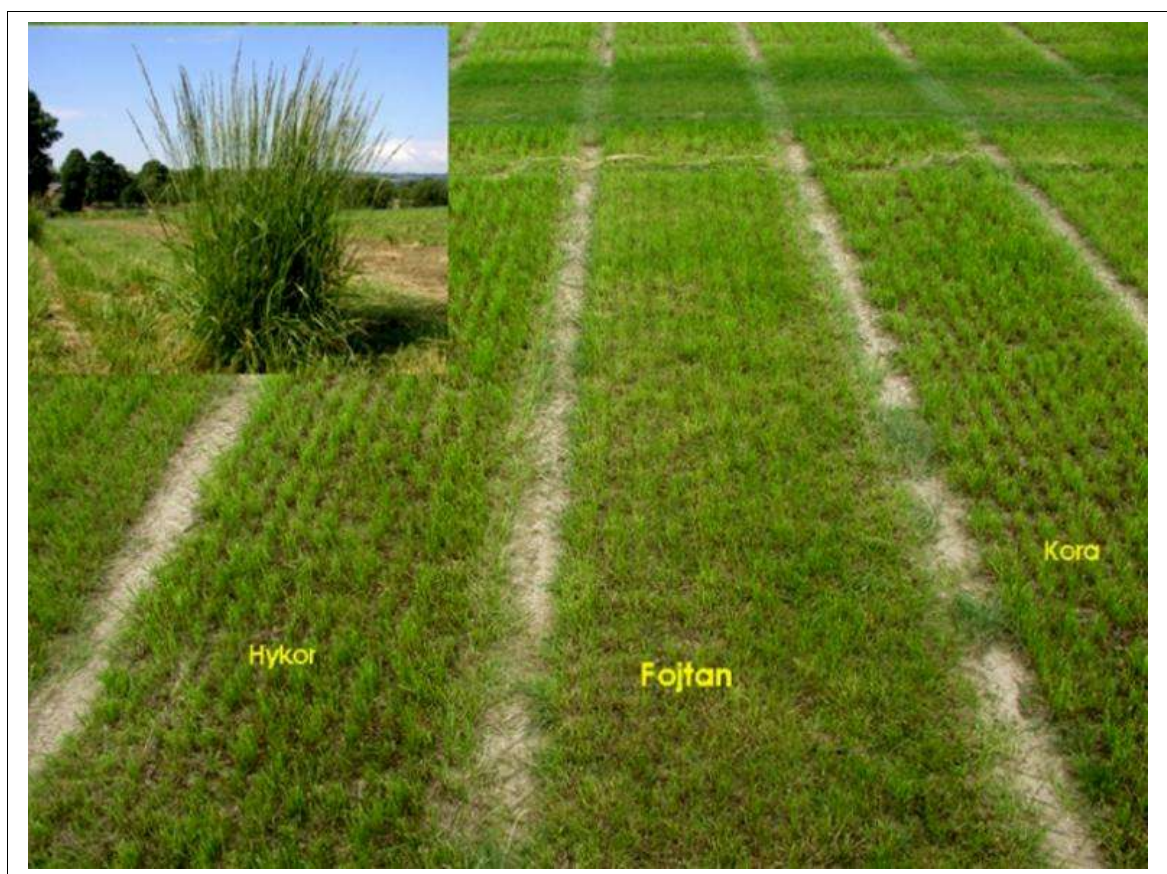
Ing. Antonín Fojtík, Csc., hlavní šlechtitel, *1934, +2000

Pícninářské vlastnosti: V produkčním porovnání s rodovými hybridy Hykor a Felina se výnos suché hmoty pohybuje kolem 85 – 90 %. S odpovídající dusíkatou výživou dosahuje výnos suché hmoty odrůdy Fojtan až 15 t z 1 ha. Podrobné hodnocení kvalitativních parametrů píce metodou NIRS (VÚRV, Výzkumná stanice travních ekosystémů, Jevíčko) bylo součástí povolovacího řízení, je uvedeno v následující tabulce, kde je i porovnání s výše uvedenými dvěma hybridy.

NIRS, předzkoušky pro ÚKZÚZ, průměry ze tří pokusných míst

odrůda	N-látky g.kg ⁻¹	vláknina g.kg ⁻¹	vodorozpustné cukry g.kg ⁻¹	SNL g.kg ⁻¹	PDIN g.kg ⁻¹	PDIE g.kg ⁻¹	NEL MJ.kg ⁻¹	NEV MJ.kg ⁻¹	BE MJ.kg ⁻¹	ME MJ.kg ⁻¹
FOJTAN	184.0	232.2	61.8	112.1	114.2	89.3	5.6	5.4	17.8	9.5
FELINA	174.3	232.3	68.9	102.8	107.8	87.8	5.5	5.3	17.8	9.4
HYKOR	170.2	232.2	72.1	99.8	105.1	87.1	5.5	5.3	17.8	9.4

Ostatní vlastnosti: Fojtan je vytrvalá odrůda určená do trvalých travních porostů, byl vyšlechtěn pro pascvní využívání. Při jeho šlechtění nebyl kladen největší důraz na výnos píce, ale na pokryvnost půdy, hustotu trsu, jemnost listu, dobrý zdravotní stav a kvalitu píce. Jeho přednosti jsou. excelentní zapojení porostu a hustota drnu (viz rozdíl v hustotě drnu ve srovnání s Hykorem a Korou na fotografii), vytrvalost, odolnost vůči stresovým podmínkám, jemný list, rovnoměrné rozdělení výnosu do sečí a požadovaná kvalita píce. Má dobrý zdravotní stav, ve srovnání s Hykorem a Felinou lépe odolává napadení rzí.

Rodový hybrid

PERSEUS

Registrován:

Česká republika 2004, Slovenská republika

Šlechtitelská práva:

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o.

Šlechtitel a udržovatel:

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o., Česká republika

Původ a metoda šlechtění: Perseus vznikl křížením tetraploidního jílku mnohokvětého ($2n=28$) s tetraploidní kostřavou luční ($2n=28$). Jako metoda šlechtění bylo použito mezidruhové křížení, výběr pozdních kříženců loloidního (jílkovitého) charakteru, které se staly základem školky klonů. Po vzájemném volném sprášení byla založena kmenová školka. Po individuálních výběrech zaměřených na pozdní výkonné typy především loloidního, ale i intermediálního charakteru byly prováděny zkoušky výkonu potomstev. Udržovací šlechtění je prováděno metodou kmenového šlechtění.

Pícninářské vlastnosti: Perseus produkuje píci v podobné kvalitě jako tetraploidní jílky mnohokvěté. V optimální době sklizně (na počátku metání) se obsah vlákniny pohybuje kolem 24 %, stravitelnost organické hmoty mezi 78 až 80 % a velmi cenný je vysoký obsah vodorozpustných cukrů (kolísá v závislosti na době odběru, slunečním svitu před odběrem a intenzitě dusíkatého hnojení) - přesahuje většinou 20 % v sušině původní hmoty. Výnosy suché hmoty hybridu Perseus v monokultuře při odpovídající výživě přesahují $16 \text{ t}\cdot\text{ha}^{-1}$. Nejvhodnější je však pěstování ve směsích se středně raným nebo pozdním jetelem lučním, popř. s jetelem a vojtěškou, čímž se výrazně sníží potřeba dusíkatého hnojení a zvýší produkce píce.

Ostatní vlastnosti: Perseus je víceletá, čtyř-, nejdéle pětiletá odrůda, určená především do pícních porostů ke konzervaci. Květenství se podobá jítku mnohokvětému s občasným výskytem intermediálních typů (větvicí jílek). Rostliny po vymetání dosahují výšky téměř 120 cm, olistění je velmi bohaté. V sortimentu jílků a hybridů se podle ranosti zařazuje jako pozdní, metá asi o 5 dnů později než hybrid Perun. Podobně jako tento hybrid lépe odolává Fusariím než jílky mnohokvěté. V suchých letních měsících bývá napadán rzí, podobně jako všechny jílky. HTS se v různých letech pohybuje v mezích 3,6 - 4,2 g (v průměru 3,9 g).

Rodový hybrid

ACHILLES

Registrován:

Česká republika 2005

Šlechtitelská práva:

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o.

Šlechtitel a udržovatel:

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o., Česká republika

Původ a metoda šlechtění: Achilles vznikl křížením tetraploidního jílku mnohokvětého ($2n=28$) s tetraploidní kostřavou luční ($2n=28$). Jako šlechtitelská metoda bylo použito mezirodové křížení, výběr raných kříženců loloidního (jílkovitého) charakteru, které se staly základem školky klonů. Po vzájemném volném sprášení byla založena kmenová školka. Po individuálních výběrech zaměřených na pozdní výkonné typy především loloidního, ale i intermediálního charakteru byly prováděny zkoušky výkonu potomstev. Udržovací šlechtění je prováděno metodou kmenového šlechtění.

Ostatní vlastnosti: Achilles je víceletá, čtyř-, nejdéle pětiletá odrůda, určená především do porostů ke konzervaci. Způsob jeho použití, kvalita a výnosy píce jsou srovnatelné s odrůdou Perseus s tím rozdílem, že tato raná odrůda se vysévá ve směsích s ranými a středně ranými odrůdami jetele lučního, resp. s vojtěškou. Květenství se podobá jítku mnohokvětému s občasným výskytem intermediálních typů (větvicí jílek). HTS se v různých letech pohybuje v mezích 3,6 - 4,0 g (průměrně 3,8 g). Rostliny po vymetání dosahují výšky téměř 120 cm, olistění je velmi bohaté. V sortimentu jílků a hybridů se podle ranosti zařazuje jako raný, od Persea je o týden až 12 dnů ranější. Jeho ranost je zřejmě důvodem vyšší suchovzdornosti, ve srovnání s Perunem a Perseem (viz foto nahoře).

Psárka luční

VULPINA

Registrována:

Česká republika 2005

Šlechtitelská práva:

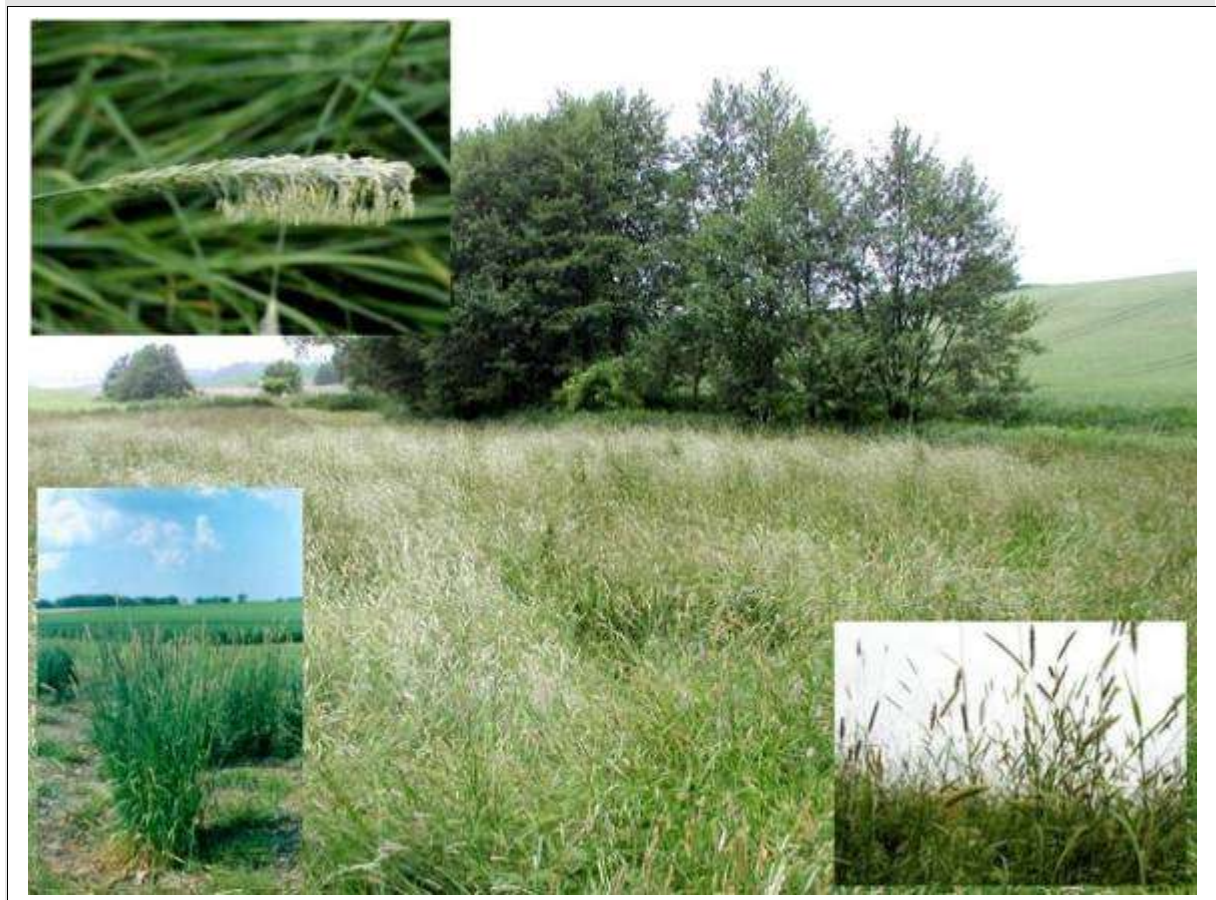
Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o.

Šlechtitel a udržovatel:

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o., Česká republika

Původ a metoda šlechtění: Odrůda vznikla křížením ekotypů z Poodří z okolí Hladkých Životic se zahraničními odrůdami. Šlechtění bylo zahájeno v roce 1994 po rozdělení Československa, neboť v sortimentu trav tehdy chyběla česká odrůda psárky luční. Metoda šlechtění - volné sprášení rostlin vypěstovaných ze semen sesbíraných ekotypů (1993) s několika odrůdami ze světového sortimentu získaných z kolekce VST v Zubří. Potomstva vybraných sklizených matek byla hodnocena ve zkouškách výkonu a stala se základem kmenů v kmenovém šlechtění. Výběry pro vznik nové odrůdy byly zaměřeny na rostliny s lepším zdravotním stavem a pozdějším vývojem ve srovnání se starou odrůdou Levočská.

Popis: Odrůda Vulpina je velmi raná tráva jarního charakteru s krátkými podzemními výběžky. Má vzpřímené až polorozkladité trsy, je středně vysoká až vysoká (plodná stébla s lichoklasy dorůstají výšky 110 - 135 cm, ve vlhkých podmínkách i 150 cm), listy mají světle zelenou barvu. Vulpina je ve srovnání se slovenskou odrůdou Levočská pozdější asi o 4 dny, je lépe olistěná a má delší lichoklasy. Při srovnání s psárkou luční Zuberská metá ve stejný den nebo o 1 - 2 dny později. Semena jsou většinou sivá, do 10 % jich bývá zabarveno anthokyanem; HTS se pohybuje podle ročníku mezi 0,85 až 1 g. Lépe odolává rziám a listovým skvrnitostem než Levočská.

Pícninářské vlastnosti: Pokud jde o kvalitu píce Vulpiny, v optimální době sklizně (na počátku metání) se obsah vlákniny pohybuje kolem 25 - 26 %; podíl organické hmoty je sice vysoký jako u jílků, avšak obsah vodorozpustných cukrů se pohybuje jen kolem 5 - 6 %. Stébla jsou bohatě olistěná, píce stárne poměrně pomalu.

V čisté kultuře se psárka nikdy nepěstuje, nicméně ve zkouškách výkonu se výnosy z první seče na počátku metání pohybovaly mezi 4 – 5 t sena z 1 ha. Při pěstování ve směsích se výnosy z 1.seči pohybují mezi 6 - 8 t, za celý rok pak přesahují 14 t sena z 1 ha. Produkce hmoty je velmi závislá na dostatku vláhy a odpovídající výživě dusíkem.

Ostatní vlastnosti: Psárka luční Vulpina je vytrvalá tráva vhodná do trvalých lučních porostů především na vlhčích stanovištích, nejlépe s vyšší hladinou podzemní vody. Zastoupení Vulpiny ve výsevku lučních směsí postačuje v množství 3 až 5 kg.ha⁻¹, v příznivých podmínkách se postupně i s tak nízkým podílem stává dominantní travou v porostu. Plné výnosy dává od druhého užitkového roku a uplatňuje se jak v intenzivně hnojených loukách, tak i ve směsích pro chráněné krajinné oblasti – na svazích a v údolních, i zaplavovaných a zastíněných nivách. Po seči rychle obrůstá, a protože dobře odolává listovým chorobám má v pící zralosti vždy velmi dobrou kvalitu.

Kostrava červená

FANTASIE

Registrována:

Česká republika 2004, SK

Šlechtitelská práva:

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o.

Šlechtitel a udržovatel:

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o., Česká republika

Původ a šlechtění: Vznikla křížením 8 zahraničních odrůd jako mateřských rostlin v topcrossu s vybranými potomstvy z odrůdy Ferota. Metoda šlechtění: sklizené osivo mateřských rostlin z topcrossu, založeného v r. 1990, bylo použito k vysázení kmenové školky, ve které se vyštěpovaly výrazně odlišné rostliny nízkého vzrůstu s tmavými zdravými listy, hustým trsem a od počátku metání se sivými latami a kratším stéblem. Tyto byly sklizeny samostatně a daly základ nové školce, označené zkratkou KČ HŽ 3 TS (tmavá, sivá). Jejím potomstvo po přemnožení bylo přihlášeno do Státních odrůdových pokusů.

KČ Fantasie, individuální rostlin

Stručný popis: kostřava červená Fantasie je krátce výběžkatá travníková odrůda, o 5 až 10 cm nižší než standardní odrůda Ferota, s tmavšími listy a sivými latami (viz foto), v metání nejméně o 6 až 8 dní pozdější. HTS se pohybuje kolem 1,1 g. Ve srovnání s Ferotou lépe odolává rzím.

Kostřava červená FIDELIO

Registrována: Česká republika 2004, Slovenská republika

Šlechtitelská práva: Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o.

Šlechtitel a udržovatel: Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o., Česká republika

Původ: Výběr hustších a světlejších klonů z výchozích materiálů pro pozdější odrůdu Ferota. Výběr provedl ještě autor Feroty pan Ligocki. Tento šlechtitelský materiál, po léta udržovaný, byl používán pro křížení se zahraničními odrůdami a ceněn jako nositel hustoty drnu, dobrého zdravotního stavu a úspěšného semenářství. Pro tyto vlastnosti a vyrovnanost byl později přihlášen jako nová odrůda.

Stručný popis: Fidelio je trsnatá travníková odrůda se světlejšími listy než standardní odrůda Ferota, po vymetání dosahuje výšky kolem 75 cm, je tedy mírně vyšší než Ferota. Vyznačuje se hustým metáním a dobrými výnosy semen. HTS se pohybuje kolem 1 g. Dobře odolává rzím a listovým skvrnitostem.

Psineček tenký

Registrována:

Šlechtitelská práva:

Šlechtitel a udržovatel:

POLANA

Česká republika 2004, Slovenská republika

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o.

Šlechtitelská stanice Hladké Životice, s.r.o., Česká republika

Původ a metoda šlechtění: Volné sprášení odrůd zahraničního sortimentu, volné sprášení klonů vysázených jako polycross. Klony byly získány z parcel nejlepších odrůd trávnickového sortimentu po třetím užitkovém roce intenzivně ošetřovaných trávnickových pokusů z VST v Zubří. Jejich potomstva byla vysázena do školky a po několikanásobném výběru nejhustších a nejjemnějších rostlin s pozdějším vývojem a dobrým zdravotním stavem byl materiál po namnožení osiva přihlášen do Státních odrůdových pokusů.

Stručný popis: Polana je trávnicková odrůda pro nejjemnější trávnicky, je méně vzrůstná než stará odrůda Golf, s výrazně jemnějšími listy, tvoří velmi hustý trávník, vývojově je pozdější. HTS se pohybuje kolem 0,075 g.

Podrobnější informace k pěstování nových odrůd budou uvedeny v Katalogu odrůd ze Šlechtitelské stanice V Hladkých Životicích a na webových stránkách www.pbhz.cz